

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

8 Vtrum primus homo in statu innocentiaë non dilexerit Deum super
omnia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

constitutum. ergo in potestate hominis constitutum est, quod possit se ad gratiam preparare, non ergo indiget auxilio gratiae.

¶ Præ. Ansel. dicit in li. de casu diaboli, quod non ideo aliquis caret gratia, quia Deus non vult dare, sed quia ipse non vult accipere. si ergo vellet accipere, posset accipere. potest ergo si vult, se ad gratiam preparare absque exteriori auxilio.

Sed dicebat, quod homo indiget in hoc auxilio gratiae quantum ad exterius mouens. Sed contra. Homo potest moueri ad conversionem non solum ex bonis sed etiam ex peccatis, sicut si aliquis videat aliquem enormiter peccantem, & ex horrore peccati ad Deum conuertitur: sed peccatum non est a Deo, ergo absque Dei operatione potest se homo ad gratiam preparare.

SED CONTRA. Per hoc ad gratiam preparamur, quod ad Deum conuertimur: sed ad hoc indigemus auxilio diuinae gratiae. d. n. Tren. 4. Conuertere nos Dñe ad te, & conuersemur. ergo homo indiget auxilio gratiae diuinae ad hoc quod se ad gratiam prepararet.

¶ Præ. Ad nihilum non potest homo se preparare nisi cogitando: sed ad hoc ipsum indiget homo auxilio gratiae. d. n. 2. Cor. 3. Non sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis. ergo indigemus auxilio diuinae gratiae ad hoc, quod nos ad gratiam preparemus.

RESPON. Dicendum, quod in hac questione cauendus est error Pelagii, qui posuit quod per liberum arbitrium homo poterat a dimplere legem, & vitam aeternam mereri, nec indigebat auxilio diuino, nisi quantum ad hoc quod sciret quid facere deberet, secundum illud psal. 142. Doce me facere uoluntatem tuam: sed quia hoc nimis parum uidebatur ut solum scientiam haberemus a Deo, charitatem autem qua precepta legis implentur, habemus a nobis, ideo postmodum Pelagiani posuerunt quod initium boni operis est homini ex seipso, dum consentit fidei per liberum arbitrium, sed consummatio est homini a Deo, preparatio autem ad initium boni operis pertinet. Unde ad errorem pelagianum pertinet dicere, quod homo possit se ad gratiam preparare absque auxilio diuinae gratiae, & est contra Apostolum, qui dicit ad Phil. Qui cepit in uobis opus bonum, ipse perficit.

Dicendum est ergo, quod homo indiget auxilio gratiae non solum ad merendum, sed etiam ad hoc quod se ad gratiam prepararet, aliter tamen & aliter. Nam meretur homo per actum uirtutis, cum non solum bonum agit, sed bene, ad quod requiritur habitus, ut dicitur in 2. ethi. & ideo ad merendum, requiritur habitualiter gratia: sed ad hoc quod homo prepararet se ad habitum consequendum, non indiget alio habitu, quia sic esset procedere in infinitum. Indiget autem diuino auxilio non solum quantum ad exteriora mouentia, prout si ex diuina prouidentia procurantur homini occasiones salutis, puta, predicationes, exempla, & interdum aegritudines & flagella: sed et quantum ad interiorum motum, puta Deus cor hominis interiori mouet ad bonum, secundum illud Prouer. 21. Cor regis in manu Dei, quodcumque uoluerit uertet illud, & quod hoc necessarium sit, probat Philo. in quodam e. de bona fortuna. Hoc enim agit uoluntate, uoluntatis autem principium est electio, & electionis est illud. Si autem generatur, qualiter consiliari incipiat, non potest dici quod ex consilio consiliari inceperit, quia sic esset in infinitum procedere. Unde oportet aliquod exterius principium esse, quod moueat mentem humanam ad

A consiliandum de agendis. Hoc autem oportet esse aliquod melius humana mente. non ergo est corpus celeste, quod est infra intellectuale: uirtute, sed Deus, ut Philo. ibidem concludit. Sicut ergo omnis motus inferiorum corporum que non semper mouentur, principium est motus caeli, ita omnium motuum interiorum mentium principium est a Deo mouente. Sic ergo nullus potest se ad gratiam preparare, nec aliquid boni facere, nisi per diuinum auxilium.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod per hoc quod hominis est se ad gratiam preparare per liberum arbitrium, non excluditur necessitas auxilii diuini, sicut nec per hoc quod ignis est calcifacere, excluditur necessitas calefactis motus.

AD SECUNDUM Dicendum, quod Deus mouet omnia secundum modum eorum, & ideo diuina motio a quibusdam participatur cum necessitate, a natura autem rationali cum libertate propter hoc, quod uirtus rationalis se habet ad opposita, & ideo sic Deus mouet mentem humanam ad bonum, quod tamen potest huic motioni resistere, & sic ex Deo est ut homo se ad gratiam prepararet: sed quod gratia careat, non habet causam a Deo, sed ab homine, secundum illud Osee 13. Perditio tua ex te Israel, tantummodo ex me auxilium tuum.

AD TERTIUM dicendum, quod licet peccatum non sit a Deo, tamen Deus a peccatum quandoque ordinat ad hoc, ut sit aliquid salutis occasio.

D. 1096.

ARTICVLVS VIII.

Utrum primus homo in statu innocentie non dilexerit Deum super omnia.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod primus homo in statu innocentie non dilexerit Deum super omnia, & plusquam seipsum. Sic enim diligere Deum meritorium est maxime: sed primus homo in statu illo non habuit unde posset proficere per meritum, ut dicitur in 24. dist. 2. li. sen. ergo primus homo in statu illo non dilexit Deum plusquam seipsum, & super omnia.

¶ Præ. Sic diligere Deum, est maxima preparatio mentis humane ad gratiam consequendam: primus autem homo in statu illo ponitur gratiam non habuisse, sed sola naturalia ergo non dilexit Deum plusquam seipsum, & super omnia.

¶ Præ. Natura in se recurra est, quia scilicet omnia que amat, retorquet ad se: sed propter quod unumquodque tale, & illud magis, ergo naturali dilectione plus diligebat seipsum quam Deum: non ergo diligebat Deum super omnia.

SED CONTRA. Si non diligebat Deum plusquam seipsum, aut ergo minus se, aut aequaliter sibi, & utroque modo sequitur quod seipso homo frueretur, dum se non referret in Deum: fuit autem seipso inducit peruersitatem peccati, ut Aug. dicit. ergo primus homo in statu innocentie iam erat peruersus per peccatum, quod est impossibile. sequitur ergo ut diligeret Deum super omnia.

RESPONDEO. Dicendum, quod si homo fuit factus in gratia, ut ex verbis Basilij & Angu. haberi potest, questio ista locum non habet. Manifestum est enim quod existens in gratia, per charitatem diligit Deum supra seipsum: sed quia possibile fuit Deo, ut hominem faceret in puris naturalibus, utile est considerare ad quantum se dilectio naturalis extendere possit. Dixerunt ergo quidam, quod hoc

Quodlib. S. Tho. A 3 mo,

mo, vel angelus in puris naturalibus existens, diligit Deum plusquam seipsum naturali dilectione secundum amorem concupiscentie, quia. l. bono diuino magis frui desiderat quam maiori & suauiori, sed secundum amorem amicitie naturaliter homo plus diligit seipsum quam Deum. Est enim amor concupiscentie quo dicimur amare illud quo volumus uti, vel frui, sicut unum, vel aliquid huiusmodi. Amor autem amicitie est quo dicimur amare amicum, cui volumus bonum. Sed ista positio stare non potest. Dilectio enim naturalis est quedam naturalis inclinatio indita nature a Deo: nihil autem naturale est peruersum. Impossibile est ergo quod aliqua naturalis inclinatio, vel dilectio sit peruersa: peruersa autem dilectio est ut aliquis dilectione amicitie diligat plus se quam Deum, non potest ergo talis dilectio esse naturalis.

D. 98.

Dicendum est ergo, quod diligere Deum super omnia plus quam seipsum, est naturale non solum angelo & homini, sed etiam cuilibet creature, in quo potest amare aut sensibiliter, aut naturaliter. Inclinationes enim naturales maxime cognosci possunt in his que naturaliter agunt absque rationis deliberatione. Sic enim agit unumquodque in natura, sicut aptum natum est agi. Videmus autem quod unaquaque pars naturalis quadam inclinatione operatur ad bonum totius, etiam cum periculo, aut detrimento proprio, ut patet cum aliquis manum exponit gladio ad defensionem capitis, ex quo dependet salus totius corporis. Unde naturale est ut quae libet pars suo modo plus amet totum quam seipsam. Unde & secundum hanc naturalem inclinationem & secundum politicam uirtutem bonus cuius mortis periculose exponit pro bono communi. Manifestum est autem, quod Deus est bonum eorum totius uniuersi, & omnium partium eius: unde quilibet creatura suo modo naturaliter plus amat Deum quam seipsam. Insensibilia quidem natura iter, bruta uero animalia sensitiue, creatura uero rationali per intellectualem amorem, quae dilectio dicitur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod diligere Deum prout est principium totius esse, ad naturalem dilectionem pertinet. Sed diligere Deum prout est obiectum beatitudinis, est gratuite dilectionis, in qua meritum consistit: nec tamen necessarium est ut in hoc sensu sententiam magistri dicentis, quod homo in primo statu non habuit gratiam per quam mereri posset.

AD II. Dicendum, quod naturali dilectione qua Deus super omnia naturaliter diligitur, potest aliquis magis & minus uti, & quando in summo fuerit, tunc est summa preparatio ad gratiam habendam.

AD III. Dicendum, quod inclinatio rei naturalis est ad duo, scilicet ad moueri, & ad agere. Illa autem inclinatio nature que est ad moueri, in seipsa recurua est, sicut ignis mouetur sursum propter sui conseruationem: sed illa inclinatio nature que est ad agere, non est recurua in seipsa, non enim ignis agit ad generandum ignem propter seipsum, sed propter bonum generati, quod est forma eius, & uiterius propter bonum commune quod est conseruatio speciei: unde patet quod non uniuersaliter verum est, quod omnis dilectio naturalis sit in se recurua.

QVÆSTIO V.

1. dist. 1. q. 4. ad 2. 3. dist. 3. q. 4. ad 2.

DEINDE querebatur de his que pertinent ad ad bonum gratie. Et primo, De his que pertinent ad ipsum bonum gratie.

¶ Secundo, De his que pertinent ad malum culpam, quod ei opponitur.
¶ Circa bonum gratie querebatur.
¶ Primo quidem, De eo quod pertinet ad omnes.
¶ Secundo, De eo quod pertinet ad clericos.
¶ Tertio, De eo quod pertinet ad religiosos.
¶ Circa ea uero, que ad omnes pertinent, querebatur de duabus partibus penitentiae.
¶ Primo, De contritione, utrum contritus tenetur uelle magis esse in inferno, quam peccare.
¶ Secundo, De confessione.

ARTICVLVS IX.

Utrum contritus debeat magis uelle esse in inferno, quam peccare.

AD PRIMVM sic procedebatur. Videtur, quod contritus non debeat magis uelle esse in inferno, quam peccare. Poena enim inferni est æterna & irremediabilis: de peccato autem potest liberari per penitentiam, ergo magis debet uelle peccare, quam in inferno esse.

¶ Præterea pena inferni includit culpam, una enim de penis inferni est uermis, id est, conscientie remorsus de culpa: culpa autem non includit penam inferni, ergo magis est eligenda culpa quam poena inferni.

SED CONTRA est, quod Anselmus dicit in libro similitudinibus, quod aliquis debet magis eligere esse in inferno sine culpa, quam in paradiso cum culpa, quia innocens in inferno non sentiet penam, & peccator in paradiso non gauderet gloria.

RESPON. Dicendum, quod contritus tenetur in generali uelle pati magis quam unquam peccare, quam peccare, & hoc ideo quia contritus non potest esse sine charitate, per quam omnia dimittuntur peccata. Ex charitate enim plus homo diligit Deum quam seipsum, peccare autem est contra Deum: puniri autem est aliquid pati contra seipsum: unde charitas hoc requirit, ut quamlibet poenam homo contritus reueligat culpa. Sed in speciali descendere ad hanc poenam, uel ad illam non tenetur: quinimo stulte faceret, si quis seipsum, uel alium sollicitaret super huiusmodi particularibus penis. Manifestum est enim, quod sicut delectabilia plus mouent in particulari consideratione, quam in communi: ita terribilia plus terrent in particulari consideratione, & aliqui sunt qui in notitia ratione non cadunt, qui forte maiori cadent ad libidinem, sed si per considerationem descendit ad singulas illecebras, magis mouetur. Et similiter aliquis non refugeret pati mortem pro Christo: sed si descenderet ad considerandum singulas penas, magis retraheretur: & ideo descendere in talibus ad singula, est inducere hominem in tentationem, & præbere occasionem peccandi.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod culpa peccati mortalis de se perpetua est, sed ex sola Dei misericordia remedium habet. ¶ Præterea plus præponderat bonum diuinum, contra quod agit culpa, bono nature creature, cui opponitur poena, quam perpetuitas poene temporalis tibi culpa.

AD SECVDVM Dicendum, quod remorsus conscientie non est culpa, sed consequens ad culpam, & potest esse sine culpa, ut in eo qui habet conscientiam errantem de præterito commisso: sicut si aliquis credit aliquid a se prius commissum esse illicitum, quod tamen licitum erat, & ipse dum faceret, licitum reputabat.

QVÆ-